

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 02.02.2005
Sayı : 275

2/374-9213/28548

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yatırımların ve İstihdamın Özendirilmesi ve Bölgesel Dengesizliklerin Giderilmesi hakkında Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Kemal KILIÇDAROĞLU
İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Türkiye'nin temel sorunlarından birisi de, kalkınmadaki bölgesel dengesizliklerdir. Bu dengesizlikler, ülkemizin sağlıklı gelişmesinin önündeki en ciddi engellerden birisidir. Gecekondulaşma, kamu hizmetlerinin dengeli sunulamaması, gecekondulaşma ile birlikte gündeme gelen çarpık kentleşme, iç göçlerin getirdiği kamu arazilerinin yağmalanması, kent mafyasının oluşumu ve güçlenmesi gibi pek çok sorun, büyük ölçüde bölgesel kalkınmadaki dengesizliklerden kaynaklanmaktadır.

Bölgesel dengesizlikleri gidermenin temel yolu, yatırımların bu bölgelere kaymasını özendirecek önlemleri almakla olur. Kamu kaynaklarının yetersizliği dikkate alındığında, bu bölgelere doğal olarak özel sektörün yatırım yapması gerektiği karşımıza çıkmaktadır.

Bugün için belli bölgelerde yoğunlaşan özel sektör yatırımlarının, Anadolu'ya yayılabilmesi için, zaman zaman yasalar çıkarılmış, hükümetler yönetsel kararlarla özel sektörü özendirmek istemişlerdir. Ancak yapılan çalışmalar ve çıkarılan yasalar, bekleneni vermemiş ve özel sektörün kalkınmada öncelikli yörelere yatırım yapmasını yeterince özendirememiştir. Kuşkusuz, bu olumsuz gelişmenin pek çok nedeni olmakla birlikte, temel neden, doğu ve güneydoğuda yaşanan ve uzun süre devam eden terör olaylarıdır.

Bugün Türkiye, tarihinin en büyük işsizlik olgusunu yaşamaktadır. Tasarruflar, beklenen ölçüde yatırımlara aktarılamamaktadır. Ayrıca, gelir düzeyi 2200 ABD Dolarının altında olan iller, ciddi bir yoksulluk olgusuyla da karşı karşıyadırlar. Gerek bölgesel dengesizliklerin ekonomik anlamda olabildiğince giderilmesi ve gerekse bu bölgelerde yeni iş alanları yaratılması açısından, daha ciddi önlemlere gereksinme bulunmaktadır. Bu yasa tasarısıyla, yatırımların az gelişmiş illere yönelmesine büyük ölçüde ortam hazırlanmakta ve böylece işsizlik konusunda daha kalıcı çözümler üretilmektedir.

Bu yasa teklifinin, aynı amaçla çıkarılan diğer yasalardan en büyük farkı, özendirmenin sürekliliğidir. Kişi başına gelir 2200 ABD Dolarını buluncaya kadar, yatırımların özendirilmesi sürecektir. Bu da teşvik yasasının kendi içinde olan çelişkisini giderecek ve kalkınmaya süreklilik kazandıracaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1 – Madde ile Yasanın amacı belirlenmektedir.

Madde 2 – Madde ile Yasanın kapsamı belirlenmekte ve hangi koşullarda uygulanacağına açıklık getirilmektedir.

Madde 3 – Madde ile gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine, Yasa kapsamında yapacakları yatırımlar dolayısıyla sağlanan vergi kolaylıkları belirlenmektedir.

Madde 4 – Madde ile, yatırımların özendirilmesi ve yeni istihdam alanlarının yaratılması için getirilen sigorta prim teşvikine açıklık getirilmektedir.

Madde 5 – Madde ile yatırımcının, Yasa kapsamında yatırım yaparken yapacağı iş ve işlemlerden ve kendisine tahsis edilecek arazi veya arsa dolayısıyla ortaya çıkabilecek her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğuna ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 6 – Madde ile Yasa kapsamındaki illerde yapılacak yatırımların özendirilmesi için, öngörülen enerji desteği ile ilgili düzenlemeye yer verilmiştir. Ayrıca, 1.10.2003 tarihinden önce kurulmuş olup, halen faaliyette bulunan ve asgari 10 işçi çalıştıran işletmelere de %20 oranında enerji desteği öngörülmektedir.

Madde 7 – Madde ile, yasada öngörülen limitlerin aşılması halinde, aşan illerin teşvik kapsamının dışına çıkarılması ve diğer iller için ise teşvikin sürdürülmesi öngörülmektedir.

Madde 8 – Madde ile, teşvik uygulamasının diğer esasları düzenlenmektedir.

Geçici Madde 1. – Teşvik uygulaması ile ilgili istihdam, yatırıma başlama ve tamamlama süresi, tahsis ve devir işlemlerinin esasları belirlenmektedir.

Madde 9. – 29.1.2004 tarih ve 5084 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasını düzenlemektedir.

Madde 10. – Yürürlük maddesidir.

Madde 11. – Yürütme maddesidir.

Yatırımların ve İstihdamın Özendirilmesi ve Bölgesel Dengesizliklerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi

Amaç

Madde 1 — Bu Kanunun amacı; kişi başına gelir düzeyi belli bir miktarı aşmayan illerde vergi ve sigorta primi teşvikleri uygulamak, enerji desteği sağlamak ve yatırımlara bedelsiz arsa ve arazi temin etmek suretiyle yatırımları ve istihdam olanaklarını artırmak ve bölgesel dengesizlikleri gidermektir.

Kapsam

Madde 2. — Bu Kanun;

- a) Vergi ve sigorta primi teşvikleri ile enerji desteği açısından Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığınca 2001 yılı için belirlenen fert başına gayrisafi yurt içi hâsıla tutarı 2200 ABD Doları veya daha az olan veya Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca 2003 yılı için belirlenen sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre değeri eksi olan illeri
- b) Bedelsiz arsa ve arazi açısından (a) bendindeki iller ile kalkınmada öncelikli yöreler kapsamındaki diğer illeri

Kapsar.

Gelir vergisi stopajı teşviki

Madde 3. — 2'nci maddenin (a ve b) bendi kapsamındaki illerde, 1.10.2003 tarihinden itibaren yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, bu iş yerlerinde çalıştırdıkları işçiler ile 1.10.2003 tarihinden önce işe başlamış olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu tarihten önce ilgili idareye vermiş oldukları en son dört aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri işçi sayısına ilâve olarak yeni işe aldıkları ve bu iş yerlerinde fiilen çalıştırdıkları işçilerin ücretleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin organize sanayi veya endüstri bölgelerinde kurulu iş yerleri için tamamı, diğer yerlerdeki iş yerleri için % 80'i, verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilir.

Terkin edilecek tutar, yeni işe alınan işçi sayısı ile asgari ücret üzerinden ödenmesi gereken verginin çarpımı sonucu bulunacak tutarın organize sanayi ve endüstri bölgelerindeki iş yerlerinde tamamını, diğer yerlerdeki iş yerlerinde ise % 80'ini aşamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.

Sigorta primi işveren paylarında teşvik

Madde 4. — 2'nci maddenin (a ve b) bendi kapsamındaki illerde, 1.10.2003 tarihinden itibaren yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, bu iş yerlerinde çalıştırdıkları işçiler ile 1.10.2003 tarihinden önce işe başlamış olan

gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu tarihten önce ilgili idareye vermiş oldukları en son dört aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri işçi sayısına ilâve olarak yeni işe aldıkları ve bu iş yerlerinde fiilen çalıştırdıkları işçiler için, 17.7.1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 72 ve 73 üncü maddeleri uyarınca prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hissesinin organize sanayi veya endüstri bölgelerinde kurulu iş yerleri için tamamı, diğer yerlerdeki iş yerleri için % 80'i Hazinece karşılanır.

Hazinece karşılanacak tutar, organize sanayi ve endüstri bölgelerindeki iş yerleri için 506 sayılı Kanunun 78 inci maddesi uyarınca belirlenen kazanç alt sınırına göre hesaplanan işveren hissesi prim tutarını, diğer yerlerdeki iş yerleri için 506 sayılı Kanunun 78 inci maddesi uyarınca belirlenen kazanç alt sınırına göre hesaplanan işveren hissesi prim tutarının % 80'ini aşamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlıkça müştereken belirlenir.

Bedelsiz yatırım yeri tahsisi

Madde 5. — Bu Kanunun 2'nci maddesinin (b) bendi kapsamındaki illerde en az on kişilik istihdam öngören yatırımlara girişen gerçek veya tüzel kişilere; Hazineye, katma bütçeli kuruluşlara, belediyelere veya il özel idarelerine ait arazi veya arsaların mülkiyeti bedelsiz olarak devredilebilir. Ancak, organize sanayi veya endüstri bölgelerinde yer alabilecek yatırımlar için bu bölgelerde tahsis edilecek boş parsel bulunmaması koşulu aranır. Devre konu taşınmaz üzerindeki kamuya ait bina ve müstemilâtı, 29.7.1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca binalar için arsa payı hariç hesaplanan vergi değeri üzerinden devredilir.

Devir konusu arazi veya arsaların, imar plânları yoksa, bunların imar plânları öncelikle yapılır.

İstihdam edilecek işçi sayısına, yatırımın faaliyete geçmesi tarihinden itibaren beş yıl süre ile uyulması zorunludur.

Devredilen arazi veya arsaların tapu kaydına; Hazinece, katma bütçeli kuruluşlar, belediyeler veya il özel idarelerince bedelsiz olarak devir olunduğu, devir amaç ve koşullarına, devir alan gerçek veya tüzel kişilerin uymak zorunda olduğuna dair şerh konulur. Bu madde kapsamında belirlenmiş koşullara uyulmuş olması kaydıyla, talep üzerine, tapu kaydındaki şerh terkin edilir. Devredilen arazi veya arsa üzerindeki toplam yatırımın yarısından fazlasının tamamlanmış olması ve yatırımcının talep etmesi halinde, devredilen arazi veya arsanın rayiç bedeli tahsil edilerek tapu kayıtlarındaki şerh terkin edilir.

Yatırımcının, bu madde kapsamında belirlenen koşullara uymadığının veya öngörülen sürede yatırımın tamamlanmadığının tespiti halinde, herhangi bir yargı kararı aranmaksızın taşınmaz, üzerindeki muhdesat ile birlikte Hazine, katma bütçeli kuruluşlar, belediyeler veya il özel idareleri adına kaydolunur.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili istihdam, yatırıma başlama ve tamamlama süresi, devredilen taşınmazın teminat olarak gösterilmesi, miktar ve devir veya satış koşulları ile diğer usul ve esaslar, Bakanlar Kurulu kararı ile çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Enerji desteği

Madde 6. — 2'nci maddenin (a ve b) bendi kapsamındaki illerde, 1.10.2003 tarihinden itibaren imalât sanayi, madencilik, hayvancılık (su ürünleri yetiştiriciliği ve tavukçuluk dahil), seracılık, soğuk hava deposu, turizm konaklama tesisi, eğitim veya sağlık alanında faaliyete geçen, fiilen ve sürekli olarak asgari on işçi çalıştıran işletmelerin elektrik enerjisi giderlerinin % 40'ı Hazinece karşılanır.

1.10.2003 tarihinden önce birinci fıkrada belirtilen konularda faaliyete geçmiş olan işletmeler, bu maddenin yürürlük tarihini müteakip 1.10.2003 tarihinden önce ilgili idareye vermiş oldukları en son dört aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri işçi sayılarını fiilen ve sürekli olarak en az % 20 oranında artırmaları ve asgari on işçi çalıştırmaları koşuluyla % 30 oranında enerji desteğinden yararlanır.

Fiilen ve sürekli olarak çalıştırılan işçi sayısının tespitinde, bir takvim yılının en az 3/4'ünde çalıştırılmış işçi sayısı esas alınır. Yıl içinde faaliyete başlanmış olması halinde, faaliyette bulunulan süre dikkate alınır.

1.10.2003 tarihinden önce kurulmuş olup, halen faaliyette bulunan ve asgari 10 işçi çalıştıran işletmeler de %20 oranında enerji desteğinden yararlanır.

Bu maddenin uygulanmasına yönelik asgari kapasiteleri belirlemeye Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı, enerji giderlerinin iadesine ilişkin süreleri tespit etmeye, iadeyi nakden veya mahsuben yaptırmaya ve uygulamanın usul ve esaslarını belirlemeye Maliye Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlık müştereken yetkilidir.

Teşvik kapsamı dışına çıkılması

Madde 7. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve/veya Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığınca bu Kanunun 2'nci maddesinde yazılı sınırların herhangi bir il tarafından aşıldığının saptanması halinde, saptamanın yapıldığı yılın sonundan itibaren o il bu Kanunun kapsamı dışına çıkmış sayılır.

Çeşitli hükümler

Madde 8. — Bu Kanunun uygulanmasında:

- a) 21.1.1998 tarihli ve 4325 sayılı Olağanüstü Hal Bölgesinde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde İstihdam Yaratılması ve Yatırımların Teşvik Edilmesi ile 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 8 inci maddesi kapsamında bedelsiz olarak tahsis edilen arazi veya arsalara istinat ettiği mevzuat hükümleri uygulanır.
- b) Mevcut ve faaliyette bulunan işletmelerin devredilmesi, birleşmesi, bölünmesi veya nevi değiştirmesi gibi haller, 3, 4 ve 6'ncı maddelerin uygulamasında yeni işe başlama olarak değerlendirilmez.
- c) Dört aylık sigorta prim bordrolarında bildirilen işçi sayısı olarak bordronun ilgili olduğu dönemin son ayına ilişkin işçi sayısı dikkate alınır. Kapsama dahil olan illerde bulunan iş yerleri dolayısıyla birden fazla bordro verilmesi durumunda işçi sayısı olarak, 6'ncı madde uygulamasında ilgili işkolu veya sektörde faaliyet gösteren işletmelere ilişkin bordrolardaki işçi sayısının toplamı dikkate alınır. Mevcut bir işletmenin kapatılarak değişik bir ad veya unvan veya bir iş birimi olarak açılması halinde, bu faaliyet ile ilgili olarak bu Kanun hükümleri uygulanmaz.
- d) Yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi ek bir kapasite ve istihdam artışına neden olmayan, sadece teşviklerden yararlanmak amacıyla yapılan işlemler, bu Kanunla getirilen teşviklerden yararlanamaz.
- e) 4 üncü madde hükmüne göre Hazinece karşılanan prim tutarları gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmaz, 6'ncı madde kapsamında Hazinece karşılanan enerji giderleri, iadenin yapıldığı dönemde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir olarak dikkate alınır.
- f) Kamu işletmeleri hakkında 4'üncü madde hükmü uygulanmaz.

Geçici Madde 1. — Bu Kanunun 2'nci maddesinin (b) bendi kapsamındaki illerde bulunan ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı kredisi kullanan organize sanayi bölgelerindeki tahsis edilmemiş parseller, organize sanayi bölgesinin yetkili organlarının karar almaları halinde gerçek veya tüzel kişilere, bedeli Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından organize sanayi bölgesine verilen krediden mahsup edilmek üzere bedelsiz olarak tahsis edilebilir.

Kanunun yayımı tarihinden önce bedelli olarak tahsis edilmiş parseller için ödemeler durdurulur ve kalan meblağ kredilerden mahsup edilir. Mahsup işlemleri, Hazine Müsteşarlığının uygun görüşü alınmak suretiyle Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca her organize sanayi bölgesi için tespit edilecek yılı metrekare fiyatı üzerinden yapılır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı kredisi kullanmamış ya da kredi borcunu ödemiş olan organize sanayi bölgelerinden de yetkili organlarının karar almaları halinde parsel tahsisi yapılabilir. Bu durumda tahsis edilen parsel bedeli, organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğine Hazinece ödenir. Bedel ödemeleri, Hazine Müsteşarlığının uygun görüşü alınmak suretiyle Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca her organize sanayi bölgesi için tespit edilecek yılı metrekare fiyatı üzerinden yapılır.

Organize sanayi bölgelerinde parsel tahsisine ilişkin uygulama, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süre için geçerlidir. Bu süre Bakanlar Kurulu kararı ile en fazla üç yıla kadar uzatılabilir.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili istihdam, yatırıma başlama ve tamamlama süresi, tahsis ve devir işlemleri ile diğer hususlar Bakanlar Kurulu kararı ile çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Kaldırılan hükümler

Madde 9. – 29.1.2004 tarih ve 5084 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 10. - Bu Kanunun 3, 4 ve 6'ncı maddeleri yayımını izleyen ay başında, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 11. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

